

Publicació

LECTURA

LITERATURA, CIENCIES, ARTS

VOLUM I

JULIOL Á DESEMBRE DE 1910

GIRONA

Dalmáu Carles & Comp.^a

R.45.249

LECTURA

LECTURA

LITERATURA, CIENCIES, ARTS.

Director:

D. PRUDENCI BERTRANA

Redacció y Administració:

San Josep, 4, Imprempta

Preus de subscripció

Girona . . . 1'25 ptes. trimestre

Espanya . . . 1'50 " "

N.º solt. . . 0'50 " "

Dels treballs publicats ne
són responsables llurs
autors.

Lais

NON licet omnibus adire Corinthum, ha dit el poeta. No pot pas tothom anar a Corinti.

Veus aquí perquè les filles de Corinti, encar que siguin molt belles costen molt cares. El marxant enriquit en països llunyants, el soldat qui feu bon botí a la guerra d'Àsia, el guanyador dels Jocs amb la corona y les ofrenes dels seus conciutadants, els estrangers vinguts de terres fabuloses on l'or y les pedres precioses abunden, son els únics que gosen venir en la ciutat dels plaers, car solsament ells poden pagarlos. A vegades, un jovicel que sols porta la seva joventut y 'l seu amor, s'hi divertex com si fos un ric estranger: més axò depent d'un capritxo. Y un capritxo es ben aviat passat, sobre tot en aquesta terra on l'Amor res hi te que veure.

Aquí l'amor no es pas el terme sinó el medi. S'estima de la mateixa manera que 's trevalla, que 's negocia, que 's guerreja. S'estima, no per passió, sinó per ofici. La voluptat es una mercaderia, el plaer un producte, y 'ls deliris tramps. Y l'hetayra es qui prepara aquestes tramps, cambia els productes y suministra les mercaderies. Fora d'axò no li demaneu res més. Seria lo matex que demanar de franc una bona mesura d'oli al gras marxant que passa pel port darrera una corrua de rucs carregats de bots plens. Mesura per mesura. Ensenya la bossa y se 't servirà. Si vas amb les mans buydes, amagat la cara, passa sense mirar les noyes guapes, agafa la primera galera que trobis y vesten. Si no 's tenen diners, val molt més un país sense cortisanes no pas un que n'hi hagin. Val molt més menjar una seba sense sal en un estable, que ballar de fam a les portes d'un palau ont els convidats alegres celebren una orgia.

Y no cridis pas, no t'indignis, no fassis de moralista. Perquè? De que 't servirà inflar les galtes, arrugar el front, estossegar com un retòric al final d'un discurs? Les teves paraules no canviaran pas les coses.

Y además, reflexiona una mica. Que no tenen raó aquestes noyes? Pen-

sa qu'elles s'han gastat la joventut, s'han trossejat el cor, s'han malmés anticipadament la vida, per aprendre aquest ofici. Pensa qu'elles el coneixen be el seu ofici, y juguen amb els plaers com un sofista am les paraules. Vols doncs qu'hagin treballat sense profit? Y si tu pagues al filosof que t'ensenya la saviesa, al corifeu que t'ensenya la música, al orador que t'ensenya l'eloqüència, perquè no has de pagar a la cortisana que t'ensenya l'idioma, la música, y la filosofia del amor?

Pensa també que per fer aquest ofici, manca una botiga, o mellor dit una casa de marbre, tapissos, estàtues, vasos d'aràm, un palau ric y luxós: pensa que aquest luxe no 's troba pas sota una fulla d'acanthè, y contestem finalment qui ho ha de pagar si no ets tú o 'l teu germà.

Té, mira aquell palau, allà prop del port, al acabament d'aquest passeig d'oliveres y contempla a la multitud barrejada, joyosa, enriolada, sota els primers pòrtics, escoltant els cants de festa del interior. Entra en aquets Camps Elysis amb un dels privilegiats que hi son admesos y veuràs la gran quantitat de riqueses sens nom que contenen. Es la casa de la famosa Lais, la més hermosa de les hetayres de Corinti.

Les parets son de marbre de Paros, de granet finíssim dorat pel sol. Les columnates de porfiri roig, de malaquita verda, s'obren en forma de llargues fulles on la pedra sembla viure y prompte a florir. Els frisos voltan la casa seguint tots els replecs de l'arquitectura segons les teories ecuestres de Fidias, barrejades am profesons amoroses de Praxiteles. A terra es enrajolat de petits mosaics de mil matisos, ont els misteris d'Afrodita se barregen am figures entrellassades de manera que no 's pot pas caminar sens trepitjar una dolcíssima imatge de la més ardenta voluptat. Sembla que tots aquets himnes de forma y color vos pessigollegin les plantes dels peus per portarvos al cor cremor de deliris.

En els pòrtics hi ha esclaves de diverses belleses servint als convidats plats escullerts y vins exquisits. Negres vestits am draperies roges, balancejen demont del seu cap de cabells arrissats, al ritme candenciós dels seus passos, grans cistelles curulles de raims africans. Scynthes, de pellatge blanc y cabellera blonda, porten singlans de Tracia dintre de grosses plates fumejantes. Se diria que 'l Nort y 'l Mitgdia, que tots els pobles de la terra units per una dolsa y suau servitut, venen a oferir els seus presents a la regina de la bellesa quins desitjos governen als homes.

Entrèm per aquesta porta d'ivori incrustada de nacar, per on passen els servidors empressats y d'on surten joyosos brugits de festa.

Axò no es pas un gynecé com els que s'acostuma a veure en totes les cases de Grecia. Aquí no hi ha pas la mestressa econòmica, tranquila, trevalladora, filant llana amb una filosa de fusta, ni 'l tímit remat de serventes que cusen silencioses. Axò es una sala de festa, la cort de les voluptats, el temple del luxe. En lloc de la calma dels interiors domèstics, aquí hi ha la claror esclatanta y prodigiosa de la riquesa y 'l plaer.

Les parets son pintades: a terra hi ha riques alfombres asiàtiques: fa de sostre una gran vela de porpra; y la llum tamassada axís, clara y obs-

cura a la vegada, passa a través del textit lleuger y anima d' esclat xar-dorós les pintures de les parets y la llana multicolor dels tapisos.

Una vintena d' homes, únics elegits d' entre la gran gernació de pretendents, gusten les delícies d' una orgia digne dels Deús, saborejant en-semps l' encantament inefable d' eser admesos a contemplar a la Deesa d' aquest Olimp.

Com els servents, ells també son esclaus, representen tots els pobles de la terra postrats als peus de Lais. El ric negociant egipci al costat d' un capità barbre: el Sàtrapa vingut de la llunyana Bactriana jau prop d' un jove d' Athenes qui 's burla de la seva ganduleria: un home llord de la Tebaida, coronat als Jocs Olímpics, mostra a un delicat fill de Lesbos el seu bras musculós y 'l seu pit carrat: en un angle, un Espartá, soldat enriquit al servey de un capità estranger, beu fent esforços la derrera copa y renega pel nom de Lycurgi.

Vora de Lais hi ha els afavorits del día. Un vell Sicilià acabat d'arribar a Corinti am tres galeres carregades de mineral de plata, un senzill mariner d' aquestes galeres, un espanyol ben fornit y un adolescent de pose superba.

El vell es calvo. Sa pell arrugada y pansida el fa assemblar a una figa seca. Son esquifit ventre sembla un bot. Branda demont de ses cames magres y curtes y mostra a tota hora les seves mans plenes d'anells sens preu.

El mariner encare no sap perquè aquesta bella dona ha volgut que se-gués a taula amb el seu amo. Mira amb ulls ardits y recelosos. Son front fi y abombat, ses galtes seques ont els muscles de la barra li tremolen nirvio-sament a cada instant, son coll semblant a un paquet de cordes en tensió, no esplicaven pas el desitg de Lais. Potser lo que ella aymava d' éll era la febre que li cremava els llavis, li mullava els ulls y li feya batre 'ls polsos.

L' adolescent era un Gal, que a setze anys fugí a correr mon tot sol per obeir la paraula de la seva mare, druidesa que violá els juraments. Els cabells rossos y llares tirats violentment cap enderrera, dexaven entrar en els seus ulls tota la claror que venia de dalt.

Als peus matexos de Lais, ajegut peresosament cim d' un coxí de Per-sia, coronat de roses, espitregat, la mirada somrisenta, un home beu a pe-tits glops ví de Creta en una copa d' onyx. Es el filosof Aristip, l' exquisit epicuri, convidat ordinari de la cortisana.

—Estimat amic—ha dit a n' el vell,—vostra filosofia no 'm plau pas gayre. De que us han servit tants anys de treballs penosos? Perquè us ha-veu fadigat per tota la vida?

—Per ser ric y poguer comprar els meus plaers.

—Els vostres plaers! Però es que podeu gosarlos are que sou vell? Consi-dereu, amic, totes les penes qu' heveu sofert per arribar a n' aquest fi al-cansat tardament. Estar sempre a mercè de les tempestes y dels pirates, perdre en un moment la fortuna guanyada...

—L' he refeta immediatament.

—Conformes. Però vos heu treballat per axò, heu viscut am l' esperit

torbat, inquiet. Vos ha sigut precis fer càlculs, vigilar vostres obrers, resoldre negocis difícils, defensarvos dels enemics, vencer al envejoses. Quants de torments, oh Dionisiu! Y d' axò en dieu felicitat? La felicitat, estimat amic, consistex am la calma. La pau! tota la filosofia es en aquesta paraula. No estar may neguitós, veus aquí la joia suprema. Res de tristesses ni plaers massa vius. Res de exagerat! El terme mitg en tot es la meua norma. Veus aquí perquè faig bona cara y soc més felis que vos.

—Aristip té raó,—ha contestat el d' Atenes acostanshi.

—Tots vos equivoqueu,—ha dit un nou personatge axecantse darrera el llit de Lais.

Y Diògenes el Cínic es aparegut am son mantell estripat, la barba inculte, els cabells esbullats, la cara bruta, pró amb un ayre plè d' ardidesa, mirada orgullosa y 'l sarcasme a flor de boca.

—Sí, tots vos equivoqueu y tu, Aristip, el primer ja que no saps pas lo que 't dius. Perquè parlas a tota hora de pau y tranquil·tat? De quina pau pots disfrutar si 't passes la vida discutint y cercant proves pels teus raho·naments? Critiques als trevalladors llurs mans endurides? Aveyam ensenyams la llengua: segurament es més endurida tan y tan t' en servexes.

Després, girantse envers als altres convidats, els comensà a insultar, mentres Aristip acabava de beure indiferent y Lais reya les bones sortides del Cínic.

—Miréuvos una mica a n' aquest bou de la Tebaida, com està envanescut de la seva carnadura. Axò no es pas un home, axò es una carniceria. Y aquest ateniense rissat, que 's pensa ser hermós? Put l' oli ranci que ven el seu pare, Y aquest sàtrapa que dorm tan fort, que deu somniar? Jo proposo que se 'l fiqui sota del llit, perquè 'l llit dormi cim d' ell. No s' adonará pas del cambi. Y aquell avar de l'Esparta que dorm en el recó? S' emborratja porque 'ls altres no puguin beure tan.

Lais reya bojament. Ningú gosava contestar al Cínic perquè junt amb Aristip eren els favorescuts de la cortisana. A n' ella també li tocaria el torn avuy car Diògenes estava més càustic que de costum. Am la vinguda del vell Sicilià y 'l bell jovincel de la Galia, la seva gelosia s' havia exasperat.

—Ah—cridà—vuy dirho ben alt, sou una colla de boigs. Perquè haveu vingut? Per Lais? Y quí us penseu que 's Lais? Vos creyeu que 's una dona difícil de posseir, irresistible? Vos equivoqueu! Ella no es pas gayre difícil quan se don a n' aquest vell abort de Sicilia que tingué per primer ancetre un poy de Cyclop. Ella tampoc es irresistible. Conexeu els seus amors am Xenocrates, dexeble de Plató? Sapigueu doncs que l' anà a trobar a casa seva, el va despertar, el va provocar, li ensenyà tot lo que vosaltres desitjeu veurer, va rebregarlo dintre 'ls seus brassos, el besà en els llavis y ell restà fret com uua estàtua a pesar de les seves caricies. Ah, Lais, Lais, aqueixa derrota farà que sies deshonorada en la posteritat. D' ensà d' aquell día que tens el meu despreci. Y si jo, el Cínic, consento

a gosar am la teva companyia, es per desembarrassarme de les pusses que preferexen ta pell fina a la meva curtida com un cuyro.

Tothom quedà sorprès de tanta audacia. La matexa Lais, habituada a les llibertats del Cínic, reya forsadament, malcontenta y vexada pel recort de Xenocrates. Una mueca li marcà una arruga en el front llis com una ventada de vent que passés cim d' un bell llac.

El Gal no havia pas comprès el parlament de Diògenes. Per la cara que hi posà Lais, vegé solsament que havia sigut ofesa. D' un bot saltà a la gorja del filosof y 'l sacsejà am forsa. L' hauria mort segurament, si un signe de Lais no l' hagués deturat.

—Veusaquí un home!—digué 'l Cínic axecantse al mitg d' una gran cridoria.—Ell parla poc però te uns arguments que convencen. Lais, trial per aquesta nit que ell te consolarà de Xenocrates.

En aquets moments entrà un home de pose grave, mitg cobert el cap amb el mantell, amagantse la cara per no ser conegut. S' acostà prop de Lais y aleshores se descobrí com qui dexa caure un vel. Al veure sa cara magre y plena de severitat, els seus ulls profonds y lluminosos, son front abombat, tots el reconegueren y ja anaven a ferli una ovació quan ell prengué la paraula imposant silenci.

—Lais, tu 'm conexas sens may haverme vist, car soc Demòstenes. Jo 't saludo.

—Que hi vens a fer aquí?—li respongué la cortisana fredament.

—Vinc a demanarte amor fins a demà.

—Tu no ets pas bell.

—Més soc gran.

—Tu no ets pas fort.

—Més soc gloriós.

—Ets ric?

—Menys que 'l rey de Persia y més que Diògenes. Digam quant vols?

—Mil drachmes.

Demòstenes se posà una ma al front en actitud reflexiva. Els seus esquarts, tantost s' aturaven am complasenteria en el cos de Lais, tantost semblaven mirar dintre seu com si parlés interiorment.

Al cap d' una estona, tornantse a cubrir el cap amb el mantell, s' en anà diguent:

—Seria pagar massa car un moment de goig.

Y quan hagué sortit:

—Aquest home—digué Diògenes—fa bé d'estalviar els diners, ja que 'ls guanya honradament.

—Aquest home—digué Aristip—es molt gran. Morirà de mort violenta.

—Vos haveu fixat—digué 'l d' Atenes—que Demòstenes té 'l cabell arrissat com jo.

—Bevèm—contestà el vell Sicília.—Jo compraré aquest moment de goig qu'ell troba car. Abrassem, Lais, jo't donaré cinquanta mil drachmes.

—Abrassem a mí—digué 'l sàtrapa desventllantse—y 't regalaré tota una vila.

Y Lais abressà al jovincel de les Galies.

II

Es ben dur l' ofici de les hetayres. Amb el foc dels plaers la flor de la bellesa se marceix aviat. Solsament han passat deu anys y Lais ja no es la reyna del mon. Encare que hermosa, la seva bellesa es com la dels últims sols de la tardor. Ha perdut les frescors de la primavera y les ardors dels estius. L' hivern s' acosta.

Aristip y Diògenes son fora. Els sàtrapes ja no venen. Els vells enriquits estimen els fruyts tendres y han fet lo matex. Els amants d'avuy no paguen pas com els d' avants. La gloria de posehir a Lais ja no té pas un alt preu. El fons de la copa no es pas tan estimat com la copa plena. Y després, tots els llavis n' havien gustat d' aquella beguda! Els homes bells y forts no estan pas disposats a donar la seva joventut, la seva beatut y la seva virilitat: ells d' axò ne fan un negoci. Axís es que les riqueses de la cortisana, en lloc d' augmentar disminuexen am la seva anomenada. Dintre de poc temps tothom l'haurà oblidada encare que ella orgullosa y apassionada com sempre, se servexi del ardor y del luxe que li queden pera satisfer els seus desitjos insaciables y ressucitar alguns dels esplendors d' altres temps.

La cayguda que sufri am Xenocrates fou poca cosa comparada am les que li tenien de seguir. A Xenocrates a la fi y al cap ella no l' havia pas estimat: va tentar-lo per caprici, per rivalitats. No obstant, conegué el terrible suplici qu' es per una dona festejada de tothom, el ser rebutjada.

Entre 'ls lluytadors vinguts per assistir als Jocs Olímpics, un va enamorar-la per la seva bellesa veritablement divina. Era un jove de Cyrene desconegut fins aleshores. S' havia assajat molt de temps en la seva patria, pera conquerir la palma de la gloria que fa immortal al vencedor de la lluyta y dona nom a la vila mare del vencedor. S' anomenava Eubates.

Lais el vegé y l' amà. Més ell restà insensible a les provocacions, a les tendreses, als diners y a la seva gran anomenada; y axò que no era pas un filosof platònic que despreciés a les dones per principi, ni tan sols d'un cor de pedra insensible a l' amor. Ell prou que estimava, però era altre dona y no Lais. Havia dextat a Cyrene una enamorada gelosa y volia restarli fidel.

Quan Lais sapigué la causa de la seva fredor, en lloc de descoratjarse l' agullonà la rivalitat. Seria una conquesta digne d' ella. Guanyar a n' aquest home tan superb que la Grecia entera ben prompte aclamaria y arrencarlo dels brassos de la seva aymada, quin bell triomf!

Com un lluytador que en un moment donat fa un gran esforç pera donar el cop suprem, Lais posà en joc totes les seduccions, tot el seu art, totes les energies amoroses. Arborada per la passió, animada per la violencia del desitg, devingué bella com avants, hermosa d' aquesta segona joventut de les dones que les fa florir avants la seva vellesa definitiva y que elles s' hi agafen desesperadament com al seu derrer amor.

Malgrat la seva resolució ferma, Eubates ne fou abrandat. No pogué pas resistir les carícies y les pujances voluptuosament amoroses de la gran Lais. L'omplenà d'esperances y li feu moltes de promeses. Va fer el vot de que si sortia victoriós se l'emportaria a Cyrene y Lais n'estava ben orgullosa.

Eubates fou coronat als Jocs Olímpics. Més la joia del triomf, la ubriaguesa de la victòria desitjada, les palmes de tota la Grècia, ofegaren les seves febleses. Se recordà més que may de la seva vila natal, somniant alhora amb la glòria que li donava. Se recordà del amor que per un instant havia oblidat, de l'aymada que amb ses tendreses l'havia sostingut en la lluita, de la que havia viscut amb les seves esperances y que ell havia resolt ferla mestressa dels seus honors, y tornà a Cyrene. Per no mancar a la promesa feta a Lais, s'emportà el seu retrat.

L'enamorada d'Eubates, ditxosa de sa noble victòria, feu aixecar una estàtua a Pallas. Tot el món l'admirà per la constància del seu amor, y Lais fou l'arriot de Grècia entera.

Axò fou el darrer colp. La glòria estava minada y la fortuna seguí el mateix camí. La seva hermosura perdé son darrer reflex y ben prompte, la pobre cortisana, fou una vulgar hetayra, despreciada y escarnida.

La Comèdia feu d'ella y del seu viure el sagell de la prostituta envellida, y així la pinta Epícrides en la seva obra titulada Anti-Lais.

«Lais no te feyna y s'ha donat a la beguda. Volta per les tabernes, semblanta a les aus de presa que durant sa plenitud volen per les grans altures y roben anyells y que en la vellesa s'estant tristement en l'envigat dels temples mortes de fam. Auguri sinistre! En la seva primavera, Lais era superba y orgullosa y era més difícil arribar al seu costat que vora el sàtrapa Pharnabaze. Mes ara es arribat l'hivern. El temple es enderrocat y s'hi entra fàcilment. Una estetera, tres diners, li semblen una fortuna. Acepta a tothom, joves y vells, sense miraments. Els anys han endolcit la seva superbia y allarga la ma per alguns miserables sous.»

Veusaquí el trist acabament de casi totes les cortisanes. Devant del seu cos marcit, ningú es recorda dels esplendors passats, y 'ls homes ingrats no saben pas respectar la forma maravellosa oberta altres temps en la flor de la seva bellesa y en la glòria dels seus amors.

Si hem de creure a Plutarc, la mort de Lais no fou pas banal com ho es d'ordinari en les velles cortisanes.

Pogué encare estimar per darrera vegada. Un jove Thessalià, Hippolochos, l'arrancà de Corinti oblidada y miserable, y se l'emportà al seu pays. Mes ell no contava pas amb les tempestes passionals d'un cor insaciable. Com si totes les voluptats passades tornessin a cremar les seves carns, Lais, més ardorosa que may, agotà 'l seu ayment, impossible de satisfer la set inextingible que l'arborava. Ell fugí; ella va perseguir-lo sens treva. Un jorn, espantat del seu furor amorós, va refugiar-se dintre d'un temple d'Afrodita. Sens tenir en compte la santetat del lloc, ella també hi entrà,

y 's llensà cim de la seva presa desbordanta d' una frenètica passió. Les sacerdotesses indignades la feren lapidar al peu matex del altar.

Morta, tothom se recordà d' ella. Els odis que havia despertat amb els seus desprecis se borraren, les burles que feyen de sa vellesa, pararen. Tothom recordà la seva gran hermosura, el sol de voluptat de la seva joventut, y fou honorada. El poble grec, enamorat de la forma, comprengué que li era forsós glorificar a una dona que havia sigut un model de beutat. Ell que coronava els atletes, tenia que adorar a les cortisanes. Y vora del riu Pené en la ciutat ont Lais havia mort, Corinti feu aixecar una tomba a la gran enamorada. En la pedra hi gravaren una inscripció digne d' ella y digne dels Grecs.

«La Grecia en altre temps invencible y rica en hèroes, ha sigut esclavitsada per la divina bellesa de Lais, qui Eros infantà, que crià Corinti, y que dorm en el noble pays de Thessalia.»

JEAN RICHEPIN.

Trad. J. J.

Penèlope

El bon Ulisses, retornat de Troia,
prop la casta Penèlope glatia;
qui, ausent, en les batalles visqué ab joia,
prop de sa esposa batallant moria,
Y 's confiava a Mentor, qui la fermesa
y la fe de Penèlope sabia
en vint anys de dolor y de viudesa.

—Tu dubtes, tu sofreixes. Sols creus en sa hermosura:
jo crech en sa virtut... —li deya 'l bon Mentor. —
Sempre ha sigut fidel y sempre ha sigut pura
la dòna que t' envegen y que 's la teva amor. —

Ulisses va somriure amargament,
prengué les mans del bon amich y mestre
sapiënt en llibres y en amor gens destre,
y va exclamar ab commogut accënt:

—¿La meva amor has dit, senzill Mentor?
Poch la coneixes tu, la meva amor!

La meva amor es bella y es fresca com la rosa,
y es tota conscienta y es tota reposada;
y es blanca com un gel, y va tota endolada,

FRAGMENT DEL MONUMENT AL D^R. ROBERT

Lectura es compláu en fer homenatge al home qui sapigué tan bé
defensar les aspiracions de Catalunya.

y apar de neu son coll ran de la vesta closa.
Y jo la vull gosar, y al meu desitj se nega:
en tant ella no 'l sent, el meu desitj no es bo...
La meva amor es casta, prò 'l dia que s' entrega
estima ab més ardencia y ab més dalit que jo!

M' apar sa testa d' ambre una soperba espiga;
debades vull cullirla si el vent la té agitada;
y el no saciat desitj llassantme de fatiga,
me sento 'l cor oprès... Tal com llavor sembrada
que ab sa maligne aïrel l' agràm entortolliga.
Y dels hèroes y els déus me sento malehit,
y anihilat tremolo d' amor sobre son pit.

Sa caballera luxuriant oneja,
la faç de rosa y neu roba a mon goig,
la boca sota 'ls rulls papalloneja
y artera, sens tocarme, m' acosta 'l llavi roig...
No sé si l' he fruhida o si m' he tornat boig!
Llavors la meva amor devé insaciable,
dóna a la nit tot lo que roba al dia,
y pren sempre joiosa, y otorga sempre amable,
el vici mal cobert ab gales de poesia.
Y es tota vehemencia, y tota ingenuitat,
y tota lleugeresa, y tota falsetat.
Avui es sol ardent, demà pàlida lluna...
Quan a sos braços torno, té una expressió glaçada;
son coll apar de neu ran de la vesta bruna;
y es tota conscienta, y es tota reposada.—

Y Mentor li va dir:—Tingué molts pretendents,
y cap pogué entelar ton nom ni sa virtut...

—Ai amich!—feu Ulisses:—¿tu no veus, tu no sents
que si ella no volgués no 'ls hauria tingut?
Com més ha volgut dirse virtuosa
y com més ha retret l' ausencia del marit,
més perjura ha sigut, més enganyosa,
y més en altres braços son cos ha defallit.
Fou ella qui els parlà d' un fer isolament,
d' un no fruhit amor, d' una greu melangia...
També a mi me 'n parlava coneixentme d' un dia,
y seguia ma petja si 'm veia indiferent
y m' estimava més quan jo la defugia.
Una nit me digué qu' eren verges sos llavis,
y a poch ells m' ensenyaven la ciencia del besar;
y al trobarlos fendits del pler pels dolços glavis,
ja no poguí aborrrirla, més aïl poguí duptar.
Prò de cop, al besarla, ja oblidava

tot dupte, tot enuig, tota agonia,
 pensant que dins mos braços ofegava
 la inquieta serp del goig que al coll se li entoscava,
 la vanitat del món, que 'l cor li possehia.
 Penèlope a tot vent com flor se va gronxant,
 y aspira a tocà 'l cel y arribarhi no pot;
 la flaire 's pert, les fulles despreses van volant,
 y per molt que 'l tronch creixi, l' arrel sempre es al llot.
 Li he mostrat son destí sens que 'n sentís esglai;
 li he probat que 'm mentia, y no s' ha enrogit mai!

—Jo la vegí plorar, punyida d' anyorança!
 —Y ara que 'm té prop seu, me fa plorâ a son torn!
 —Cap home la fruhí!

—Prò a tots donà esperança,
 en tots, en tots feu creixer l' amor, la cobejança,
 desfent de nit la tela que teixia a ple jorn.
 Y en la nit de ma ausencia perllongada
 com altra tela un somni anà teixint
 d' amantíssima esposa, de dòna recatada...
 y, desperta d' eix somni a ma arribada,
 ab mon cor d' hèroe juga com ab un cor de nin.
 Es dòna, y com a dòna vol esser desitjada,
 y ab somnis y mentides li plau anar vivint.—

Arrencà en plor Ulisses. Enfront de sa dolor,
 confós y ple de duptes, callà 'l sabi Mentor.

LLUIS VIA.

(Del Llibre *Del Cor als Llavis*).

Lucha de los vegetales

Es ley biológica, que todo ser viviente tiende á la perpetuación de la especie, y si bien no admite duda la lucha feroz que sostienen los animales para vivir, cuando se trata de los vegetales no se hace tan patente la lucha que sostienen, y hasta parece que, en las grandes poblaciones vegetales, se disfruta de una paz admirable: pero observando un poco se ve, desde luego, que también los individuos del reino vegetal luchan, no sólo para conquistar el suelo, la luz y el aire, sino que también batallan contra los animales.

Si se llaman luchas sangrientas las que se establecen entre los anima-

les, porque éstos tienen sangre, podrán llamarse luchas savientras, las que se verifican entre los vegetales por tener estos savia; y si cuando un hombre mata á otro se le llama homicida, se podrán llamar fitocidas, las plantas que matan á las otras.

Grandes son las luchas que sostienen los vegetales para la conquista del suelo, como lo prueban los siguientes hechos. Cuan difícil es extirpar las *llamadas malas hierbas* por los agricultores, y por poco que se descuide el hombre enseguida invaden los campos en donde existen las plantas cultivadas, concluyendo por apoderarse del campo de batalla.

La célebre *higuera* de las pagodas, constituida como árbol, emite unas ramas tan largas, que no podría sostenerlas: pero merced á las raíces adventicias que de trecho en trecho nacen de las ramas y crecen hacia el suelo, penetrando en él, forman recios troncos, formando verdaderos pilares, que sostienen la inmensa bóveda de ramas y follaje que llegan á formar un bosque.

No menos curioso es lo que hacen las plantas llamadas *mangles*, que producen aterramientos haciendo avanzar las orillas de los ríos.

Las semillas de estas plantas germinan antes de desprenderse y de esta manera producen una raíz primaria, que unas veces antes de desprenderse de la planta ya se ha fijado en el suelo y otras veces, arrastrada por la corriente, es retenida por las madejas fijándose entonces al suelo, formando con la maleza un verdadero entrelazado que detiene á los detritus haciendo avanzar las orillas.

Las lavas volcánicas apenas perdido el calor que poseían al ser emitidas, el subsuelo puesto al descubierto, por un desmonte ú otra causa cualquiera, los tejados, las ruínas abandonadas, son terrenos impropios al principio para el desarrollo de los vegetales superiores, pero que la vegetación irá conquistando por procedimientos graduales pero eficaces. Aunque parezca extraño las plantas más sencillas, sin raíces, son las que poseen mejores condiciones para desarrollarse en los suelos ingratos, y por lo tanto, forman lo vanguardia de las de mayor talla, es decir, sin las primeras no podrían vivir en estos terrenos las plantas superiores.

Invasadas estas superficies estériles por las algas inferiores, perecen por un rayo de luz fuerte, formando un suelo vegetal que sirve de sustento á otros vegetales, pudiéndose observar esto perfectamente, en una fortaleza ó ciudad de gran solidez, abandonada á las acciones naturales. Empezará á demolerse á la par que será asaltada por un ejército de vegetales, formando las avanzadas los vegetales inferiores que apenas manchan las paredes de los monumentos; después, por céspedes de aterciopelados musgos, más tarde por plantas herbáceas y finalmente quedarán envueltos por los árboles y arbustos sepultando todos los monumentos, fortalezas, ciudades que levantó el hombre.

Lucha que establecen los vegetales por la posesión del espacio y de la luz.

En los bosques espesos no pueden vivir las plantas inferiores que nece-

sitan de luz para verificar sus funciones clorofilicas, y solo pueden vivir las que necesitan de una luz atenuada, ó bien las plantas trepadoras que, provistas de órganos fijadores, como la hiedra, de tallos volubles como el lúpulo ó de garcillos, como las ampelidáceas y cucurbitáceas, pueden desarrollarse sobre los troncos de los árboles y de esta manera, poseen luz y espacio.

Al desprenderse los infinitos gérmenes que los árboles producen sobre el suelo bien acondicionado para que se verifique la germinación, lo encuentran ocupado por infinidad de raíces correspondientes casi en su totalidad á plantas no arbóreas; crecen penosamente las raíces de estos gérmenes, y los tallos perjudicados por la sombra de los grandes árboles, y ahogados por los vegetales que cubren el suelo crecen raquíticamente.

Por estas causas es difícil la repoblación espontánea de los *calveros* ó sea de los parajes que antes habían sido bosques.

Tambiém tienen que luchar las plantas superiores, contra las criptógamas, hongos, líquenes, musgos, helechos, que invaden los troncos de los árboles, y que, mediante la humedad, llegan á pudrirlo, descomponerlo y matarlo.

Los parásitos que no necesitan de la luz y por lo tanto pueden vivir en plena obscuridad sustraen de la planta los jugos nutritivos elaborados por ella, robándoles parte de su propia substancia.

En el próximo artículo seguirán las defensas que poseen los vegetales para estas luchas.

DR. JOSÉ GRAU.

Noticies

L' Adrià Gual ha estrenat á Barcelona *Doncel qui cerca muller*.

L' éxit ha sigut falaguer pera el director del Teatre Intim y la presentació de l' obra ha sigut, com acostuma l' exquisit artista, espléndida.

El jove Manuel Roqueta ha exposat varies caricatures, á casa l' Estruch.

S' hi veu molt bona voluntat en l' obra del Sr. Roqueta, encare que alguns trevalls seus se resentin de falta de seguretat en la técnica del color.

Trevallant, augurém pel Sr. Roqueta resultats més remarcables.

Estant avansats els trevalls pera la celebració á Barcelona, durant la primavera vinente, de la VI Exposició Internacional d' Art.

El primer de Janer de 1911 s'inaugurarà al Fayjans Catalá una exposició-tómbola en honor del malaguanyat escriptor R. Casellas.

Molts artistes cataláns han ofert obres pera tant benéfich y patriótich fi.

El quadre de Van-der Goes y l' Institut de França.—L' eminent historiador, crítich y esteticista M. Bertoux, del Institut de França, en la darrera sessió celebrada per dita institució deya en un informe fet sobre 'l quadre de Van-der-Goes, del convent de Montforte, que l' «Adoració dels Reys» del mateix pintor, que hi hà al Museu de Berlin es la «predella», o sia la taula de la part baixa del conjunt imaginari, del que formen part segurament la taula de Montforte y la de Berlin.

No es estrany que 'ls alemanys, si axis ho han entés, hagin apretat fort en la oferta, pera poder conseguir la taula.

Nova Revista d' art.—Ab el títol de «Ars Hispanica», a primers del pròxim any apareixerà a Barcelona una revista d' art en totes ses manifestacions, editada per la casa Reig.

La revista «Ars Hispanica», de la qual se publicaran una edició en castellà y altra en francès, apareixerà mensualment en fascicles de més de quaranta pàgines profusament ilustrades ab magnífichs gravats, afeginthi ademés un o varis suplementes gráfichs en color.

Pera que la esmentada revista constitueixi un resum veritable de la vida artística de nostre país, la casa editora de la mateixa, compta ab una nodridíssima llista de col·laboradors, entre 'ls quals hi figuren personalitats de tant relleu com els senyors Puig y Cadafalch, Lampérez y Romea, director de la Escola d' Arquitectura de Madrid; Rafel Domènech, de la Escola de Belles Arts de Madrid; Miquel Utrillo, J. Cossio, Manel Rodríguez Codolà, Ricart Agrasot, de la Escola de Belles Arts de Còrdoba; Joan Maragall, Jestós Pérez, de la Escola de Belles Arts de Sevilla; Eugeni d'Ors, J. Ramón Melida, director del Museu de Reproduccions de Madrid; J. Pijoan, Rafel Villegas, director del Museu del Prado; Alexandre de Riquer, Romero de Torres, director del Museu de Còrdoba, y molts altres als quals la direcció de la revista ha consultat pera obtenir sa col·laboració.

Aixís, donchs, «Ars Hispanica» constituirà al extranger una afirmació del nostre art, y en el nostre país un organisme de divulgació artística, per medi del qual se donaran a conèixer, no solament les produccions artístiques actuals, sino totes les d' altres èpoques, que formen el nostre quasi ignorat tresor artístich.

Ab tal objecte, la casa editora de «Ars Hispanica» ha establert un servey permanent de corresponsals fotográfichs que recorreran constantment tot Espanya, recullint, a son pas, no solament aquelles obres de major interès artístich per sa importància, sinó que, entrant en els interiors, fotografiaràn ceràmiques, mobles, escultures, pintures ornamentals, vidres, retaules, textils, brodats, bronzes, ferros, etc., etc., y tota la serie d' inte-

ressantíssimes manifestacions del art popular y de les agòniques indústries artístiques nacionals.

Es d'esperar que 'l públich correspondrà al sacrifici editorial que representa una publicació de la importància de la que 's prepara, car d'ella en poden pervenir molts beneficis pera 'l prestigi de les nostres arts.

¡Llàstima que no se 'n fassi una edició catalana!

Literatura y Art estrangers

Art provençal.—Aviat s'inaugurarà al Palau dels Papas d' Avignon, una exposició d' art provençal, la qual sols permanexerá oberta durant les festes del centenari del Musen Calvet.

Un pastel de La Tour.—Ha sigut regalat al Museu del Louvre un retrat d' Alembert, pastel de La Tour, que figurá en el Saló en 1755.

Adquisició important.—Per 250.000 rubles el Museu del Ermitatge ha adquirit la col·lecció de quadros holandesos y gravats formada per M. Pierre Séménov-Jian-Chanski.

Pere Carlos van der Stappen.—Ha mort á Bruseles aquest eminent artista, director de la Real Academia de Belles Arts, de Bélgica. Fou qui concebí la decoració del Jardí Zoológich de Bruseles, ahont hi col·laboraren els millors artistes del país entr' ells l' escultor Contanti Meunier.

INDEX

	<u>Página</u>
A	
Albert, Salvador.— <i>La Barca Nova</i>	12
Aurí, August d'— <i>El Vano</i>	58
B	
Barrios (Dr. Benet R.) <i>Ibsen</i> .— <i>Bjorson</i>	2
» » » <i>Grünwald</i>	55
Bertrana (Prudenci).— <i>La Figuera dels Somnis</i>	21
» » <i>Del llibre «Proses bárbares»</i>	42
Busquets y Punset, A.— <i>Primer amor</i>	61
Buén, Demófilo de.— <i>Jardín abandonado</i>	86
D	
Denís, Maurice.— <i>Aristides Mallol</i>	13
F	
Folch y Torres, Joaquím.	72
G	
Grau, Josep.— <i>Inteligencia de los animales</i>	5
» » <i>Los filtros como medios preventivos contra las enfermedades contagiosas</i>	56
» » <i>Sociología vegetal</i>	87
» » <i>Lucha de los vegetales</i>	104
Gener, Pompeyus.— <i>Faules y Llegendes</i>	75
I	
Iglesias, Josep M. ^a — <i>Glosas</i>	97
J	
Johér, Joan.— <i>Gentilesa</i>	33
<i>Focs Florals de Girona (cartell)</i>	35
L	
Luyso, Pierre.— <i>Cançons de Bilitis</i> , trad. J. Monsalvatje.	43

M

Mestres (Apeles).— <i>Els Quissois</i>	41
Maragall (Joan) <i>El temple que naix</i>	73
M. F. (F).— <i>Santa Maria de Sagaró</i>	90

P

Palol, Miquel de.— <i>Jo pecador</i>	31
Pla (Joaquím).— <i>Del istiu</i>	53
» » <i>Passant la Muga</i>	93
Piera, Rd. Vicéns.— <i>Al vent de la Patria</i>	88

Q

Quintana, Alberto de.— <i>De «Rimas de Amor»</i>	28
» » <i>Un poema de amor y de tristeza</i>	81

R

Ruyra, J.— <i>La Serena</i>	4
Rahola, Frederich.— <i>El Trust del Capital y el Sindicat Obrer</i>	17
Ruiz, Diego.— <i>Psicosis del Revolucionario</i>	25
Roser de Lacosta.— <i>Maledicció</i>	67
Riber, Lloréns.— <i>Al bell costat de la Malalta</i>	96
Richerpin, Jean.— <i>Lais</i>	111

S

Sol (Angel).— <i>Congrés de la Pau</i>	45
--	----

T

Tharrats, Josep.— <i>Plenilunar</i>	48
» » <i>Galanesa aulica</i>	85

V

Vergés, Joan.— <i>Passional</i>	3
Verdaguer, Jacinto.— <i>El Cornamusaine</i>	69

Z

Zanné, Geroni.— <i>Retrat de Joana Dubarry</i>	78
--	----

REDACCIÓ

	<u>Página</u>
Pòrtic y Salutació.	7
Aristides Maillol.	13
Noticies	19, 36, 58, 79, 98 y 117
Jocs Florals de San Feliu de Guixols	30
Notas del Extranger	38, 59, 100 y 118
Primer Congrés Provincial Esperantista	49
Francisco Goya y Lucientes	49
Bibliografia	71

GRAVATS

	<u>P�gina</u>
<i>Esculptura d' una dona.</i> —Aristides Maillol.	13
<i>La Selva.</i> — Cuadro de Padilla.	15
<i>Flores azules.</i> — " " Rusiñol.	16
<i>Rosa Batet y Vidal.</i> —(Retrat).	29
<i>Miquel de Palol,</i> "	29
<i>Salvador Albert,</i> "	29
<i>M. Francisco Viver,</i> "	30
<i>La Charca.</i> —Cuadro de Wytsmann.	31
<i>Congresistes al P. C. P. Esperantista � Girona.</i>	39
<i>Els segadors.</i> — (Tap�s de Goya)	50
<i>Els buscarr�ons.</i> —(")	52
<i>Iglesia de la Sagrada Familia.</i> —(Un detall)	73
<i>Retablo de Santa Maria de Segar�.</i>	90
" " " " " "	91
" " " " " "	92
<i>Fragment del monument al Dr. Robert.</i> —Llimona	109

res/110